

'We willen niet alleen maar mooie repertoirestukken maken, we willen tegen de stroom in'

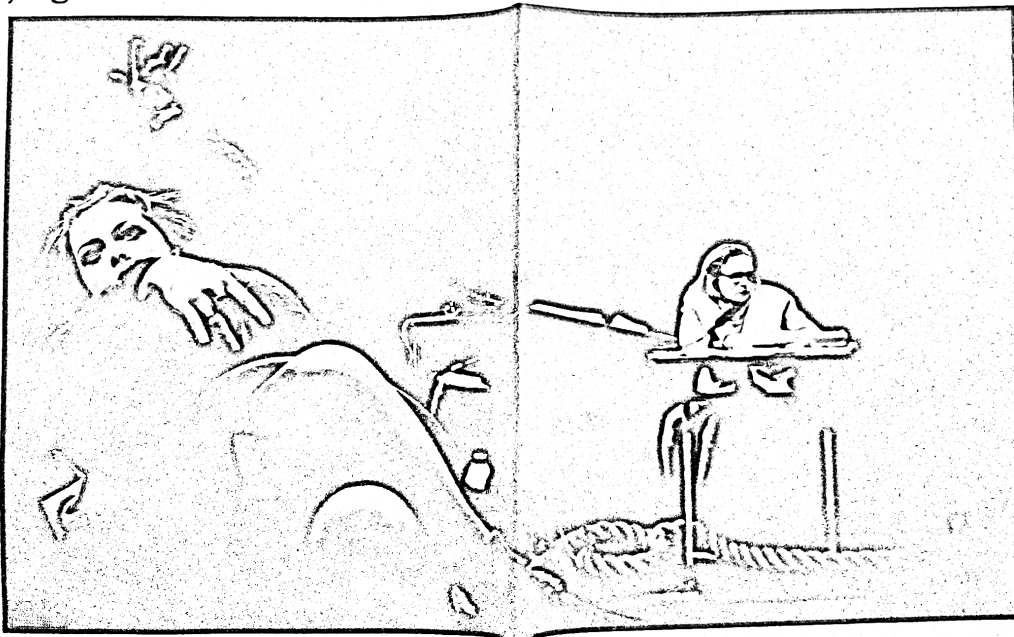
De spelers van de groep 'Mug met de Gouden Tand' over
'Tegen de Tachtig', regisseur Jan Ritsema en theater als topsport

De jonge theatergroep Mug met de Gouden Tand kwam tot nu toe met drie, verrassende, producties: Wilhelm Meisters Leerjaren, Om Eleanor en Tegen de Tachtig, een stuk dat nu te zien is. Jan Ritsema was tot nog toe hun regisseur: 'Hij is een haantje, heel lief en aardig, maar toch een haantje.' Een gesprek met de 'meisjes' en 'jongens' van de groep over de regie van Ritsema en de manier waarop de voorstellingen tot stand komen: 'Wij hebben alleen onze verbeelding tot onze beschikking.' En met Ritsema over zijn samenwerking met de groep: 'Ik hou van hele subtiele dingen.' Portret van een intrigerende theatergroep.

Lieke Noorman

Foto: Ben van Duin

gaf er vroegtijdig de brui aan. 'Bij de meisjes heb ik het idee dat zij het vak van actrice echt serieus nemen. Zij kunnen net zo afzelen als ik. Voor de jongens is acteren denk ik een van de mogelijke beroepen die ze kunnen uitoefenen en ze hebben het idee dat er daarnaast ook nog een soort leven bestaat.' Dat lijkt mij ook.

'Nee! Topsport moet met alle inzet worden bedreven, anders ben je een amateur en moet je het vooral op amateurniveau blijven doen.'

'Voor Mug met de Gouden Tand is de periode Jan Ritsema nu afgelopen,' stelt Marcel Musters nadrukkelijk. De vler anderen lachen en herinneren hem eraan dat het gesprek al een hantour over niets anders gaat dan over hun voormalige regisseur.

Volgens Ritsema is het verschil tussen de meisjes en de jongens dat tussen topsporters en amateurs.

'Alsof ik me niet voor de volle honderd procent inzet,' reageert Evert van der Meulen verontwaardigd. 'Ik kon alleen geen opening vinden naar Jan.'

Mouna Goeman Borgesius: 'Bovendien zijn topsporters op hun dierligste uitgeblijst en dat hoeft voor mij niet. Ik heb trouwens ook wel eens gedacht dat ik ermee op wou houden, bij voorbeeld toen we in de repetitieperiode op de grond moesten gaan liggen en diepe, zware pijn moesten voelen om de benodigde concentratie te krijgen. Het is wel eens leuk om dat te kunnen doen en te kijken wat er gebeurt, maar wij deden het elke dag. Misschien zeg ik wel iets heel stoms hoor, maar ik heb het idee dat Jan gemakkelijker met vrouwen kan werken dan met mannen. Hij is een haantje, heel lief en aardig, daar niet van, maar toch een haantje.'

11 - 12 - 1990

De drie actrices snikken hartver-
scheurend, op de maat van Keith
Jarretts muziek. Het is het begin
van hun voorstelling *Tegen de
tachtig*, waarin zij de schrijfsters
Marguerite Duras, Simone de
Beauvoir en Marguerite Yourcenar
ten tonele voeren. Telkens als
je denkt dat ze eindelijk zijn uitge-
huild, beginnen ze weer, tot al je
medeleven heeft plaatsgemaakt
voor leedvermaak.

Vanavond is de Amsterdamse pre-
mière in theater De Brakke Grond.
Een korte landelijke tournee zit er
op, de lovende reacties van de pers
zitten al in het plakboek, maar het
is voor Mouna Goeman Borgesius,
Joan Nederlof en Maureen Teeu-
wen als bij de eerste keer. Zoals
gebruikelijk bij produkties van hun
theatergroep *Mug met de Gouden
Tand* zijn ze al uren voor de voor-
stelling in het theater om zich voor
te bereiden. Voor het eerst sinds de
landelijke première is regisseur
Jan Ritsema er weer bij. 'Eerst
van binnen huilen voor het los
komt,' drukt hij de spelers op
het hart. 'En doe het eens rustiger,
het is steeds ongelijk.' Maar elke
opmerking van hem doet de span-
ning stijgen. 'We moeten alles ver-
geten,' besluiten de actrices
tenslotte. 'We gaan eten en
schminken. Jan heeft niets gezegd
en we zitten gewoon in Etten-
Leur.'

Tegen de tachtig is het derde program-
ma van *Mug met de Gouden Tand*. Het
is een groep jonge toneelspelers, allen
twintigers die elkaar kennen van de
Amsterdamse Toneelschool. In 1985
brachten ze Goethes *Wilhelm Meisters
leerjaren*, een voorstelling die zowel
saai als intrigerend was. Saai omdat de
spelers de teksten veelal declameer-
den in plaats van ze te spelen en omdat
zij zich alleen tot het publiek richtten
en nooit tot elkaar. Maar soms braken
de spelers door de statische vorm heen
en slaagden ze erin de tekst tot leven te
brengen. Op die momenten versterkten
de kunstmatigheid en de levendigheid
elkaar en fungeerden ze als elkaars
dubbele bodem.

Bovendien waren alle spelers gekleed
in fantastisch uit de hand gelopen
achttiende-eeuwse hoepelrokken van
vormgever Hans Klasema. Zoals ge-
bruikelijk bij de groep was hij van het
begin af aan bij de produktie betrokken
— hij zat letterlijk met zijn naalmachi-
ne in het repetitielokaal — met als re-
sultaat een geïnspireerde en oogstre-
lende aankleding.

Op *Wilhelm Meisters leerjaren* volgde
Om Eleanor, opnieuw onder begelei-
ding van Jan Ritsema, de free-lance
regisseur die vooral bekend werd om
zijn regie van Joop Admiraals '*U bent
mijn moeder*'. In *Om Eleanor* deden de
jongens — 'jongens' en 'meisjes' zijn
de termen die de spelers stevast voor
zichzelf gebruiken — niet mee. De re-
petities hadden aangetoond dat het
stuk beter tot z'n recht zou komen met
alleen de drie meisjes. Opnieuw was
een roman het uitgangspunt, *The
Years* van Virginia Woolf. Op basis van
improvisaties maakten de actrices een
zeer humoristische en originele voor-
stelling. In tegenstelling tot wat de
meeste theatergroepen zouden hebben
gedaan, speelden zij niet het boek na.
Ze zetten zelfs niet een aantal persona-
ges neer uit Woolfs boek. Er was wel
voortdurende sprake van de hoofdpers-
onen uit de roman, voornamelijk zeer
victoriaanse vrouwen, vol dus van half-
bewuste en onvervulde verlangens. De
besnower leerde hen kennen uit de
gesprekken die de drie speelsters over
hen voerden, elkaar aanvullend, bedis-

cussiterend en voorspelend. Bijna zoals
kinderen spelen: 'En toen was ik een
prinses en jij was mijn kamermelsteje.'
Tegen de tachtig is, in ieder geval voor-
lopig, de laatste produktie die de drie
spelsters samen met Jan Ritsema
maakten. Ritsema vormt nu namelijk
met Gerardjan Rijnders de artistieke
leiding van de nieuwe Toneelgroep
Amsterdam.

Goeman Borgesius, Nederlof en Teeu-
wen gingen ditmaal uit van de Franse
schrijfsters Yourcenar, Duras en de
Beauvoir. Uiterlijk is elk van de actri-
ces een van de schrijfsters, met de kle-
ren die deze in werkelijkheid ook aan
zou kunnen hebben en met haar boeken
voor zich op de schrijftafel. In gespre-
ken met elkaar of tot het publiek bedie-
nen ze zich van de teksten van vooral
Duras en soms van de Beauvoir. Toch
willen ze niet de indruk wekken dat de
drie beroemde Franaises werkelijk
aanwezig zijn. Evenals in *Om Eleanor*
zie je net zoveel actrice als personage
en als je de schrijfsters niet echt goed
kent weet je vaak ook niet wie je ziet.
De actrices spelen met gegevens uit
het werk en de levens van de
schrijfsters en uit hun eigen levens.
Wat al die brokstukken met elkaar te
maken hebben mogen de toeschouwers
zelf uitzoeken. Het blijft allemaal iets
te veel in nevelen gehuld en valt daar-
door in eerste instantie wat rauw op de
maag, zeker in vergelijking met *Om
Eleanor*, dat een helderder en vrolijker
voorstelling was. Maar *Tegen de tach-
tig* blijkt een voorstelling te zijn die
lang blijft hangen, die je laat nadenken
over liefde en kunst en de kwetsbaar-
heid van sterke vrouwen. Dan kun je
alleen nog maar blij zijn dat de
X speelsters niet slechts een herhaling
van de, inmiddels van succes verzeker-
de, geestigheid van *Om Eleanor* heb-
ben willen brengen, maar het over een
andere boeg durfden gooien.

Schuimrubber

Na snel een broodje naar binnen te heb-
ben gewerkt haasten de actrices zich
naar de kleedkamer om zich te schmink-
en en te verkleeden. Maureen Teeu-
wen, de Beauvoir, combineert een gif-
groene broek en overhemd met daarbij
afgrijpselijk vloekende roze sokken.
Mouna Goeman Borgesius, Yourcenar,
hult zich in een omvangrijk stuk
schuimrubber, waarna ze zich in een
vormloze jurk wurmt. Nog anderhalf
uur te gaan voor de voorstelling begint.
Joan Nederlof is al in de zaal, gekleed
in Duras' schapewolven vest en met de
karakteristieke bril. Door de luidspre-
ker in de kleedkamer weerklinkt het
felle geklak van haar collegeschoen-
tjes, waarop ze over het podium ijs-
beert. Van het 'opbouwen van een ge-
zamenlijke concentratie en
atmosfeer', waarvoor deze uren
bestemd zijn, kan vanavond geen sprake
meer zijn. Nederlof verzinkt achter
haar schrijftafel in somber gepeins,
Goeman Borgesius springt, enigszins
gehinderd door de omvang van Your-
cenar, tussen een imaginair publiek en
doet of ze Sonja Barend is, terwijl
Teeuwen mompelend onder de tribune
X kruipt.

'De eerste ideeën voor de voorstelling
kwamen begin vorig jaar,' vertelt Joan
Nederlof. 'Ik wilde graag een boek spe-
len van de Beauvoir. Jan Ritsema had
ooit het idee gehad om haar en Duras
en Yourcenar uit te nodigen in het
Amstelhotel en afwisselend met ze te
gaan winkelen en dineren. Daarvan
wilde hij een film maken. In werkelijk-
heid hebben ze elkaar nooit ontmoet en
ze hebben het ook nooit over elkaar. Na
de dood van De Beauvoir besloten we
hen drieën als uitgangspunt te nemen.'
Maureen Teeuwen: 'Een keer heeft de
Beauvoir over Yourcenar gesproken.

Mouna Goeman Borgesius (links) en
Joan Nederlof in 'Tegen de Tachtig'
(Foto: Ben van Duin)

In het boekje van Alice Schwartz
zegt ze: 'Er is nu een vrouw opgeno-
men in de Académie Française, dat
lijkt een vooruitgang maar eigenlijk is
het een doekje voor het bloeden.' Ze
noemt Yourcenar niet eens met name.
Tijdens dit eerste gesprek is Mouna
Goeman Borgesius er niet bij, want ze
is naar de sociale dienst. Zoals alle spe-
lers van *Mug met de Gouden Tand*
heeft ze een uitkering, want het ar-
tistische succes van de groep brengt
vooralsnog geen vaste salarissen met
zich mee. Zij staat in de voorstelling
voor Yourcenar, van wie overigens
nauwelijks teksten zijn gebruikt. Ze
houdt dan ook helemaal niet van de
schrijfster, is hiervoor haar eigen ver-
klaring.

*Hebben jullie de schrijfsters niet ge-
ben uit waardering voor hun werk?*

Nederlof: 'Jawel, want Maureen is he-
lemaal gek van Yourcenar. Maar we
hebben de teksten gekozen die het
meest geschikt zijn voor theater en dat
zijn vooral die van Duras. Zij is de eni-
ge die gevoel rechtstreeks uit en dat
past het beste bij onze steer. Het is ab-
soluut niet de bedoeling drie
schrijfsters te laten zien. Ik kan me
voorstellen dat het publiek af en toe
denkt dat het de schrijfsters ziet, want
we hebben ons een beetje vermomd.
Maar we doen niets dat niet van onszelf
is en we hebben de teksten gekozen die
op onszelf betrekking hebben.'

*Is de ernst van de voorstelling die van
jullie zelf, of van regisseur Ritsema?*

'Ik denk dat we alle vier na *Om Elea-
nor* wel eens wat anders wilden doen.
Bovendien verzint Jan nooit iets, dat
kan hij niet. Hij moet het aangerelikt
krijgen. Op de repetities vallen er ont-
zettend lange stiltes, totdat wij weer
iets gaan doen.'

Teeuwen 'Dat waarborgt je eigen per-
soon als speler, hij vraagt je nooit om
iets te doen; jij komt met iets en daar-
ga je dan samen aan sleutelen.

De voorstelling is heel kwetsbaar, om-
dat het alleen dan goed is als je naakt
durft te zijn. Als je bijvoorbeeld mank
opkomt dan kun je je helemaal met dat
manke bezighouden. Maar in *Tegen de
tachtig* moeten we beginnen met het
publiek een goedenavond te wensen.
Soms doe je dat natuurlijk wel eens
met wat extra flair, maar als het goed
is doe je het echt als jezelf. Je kunt je
niet sterk maken in je rol. Stel dat je
Ophelia speelt, dan weet je dat je gaat
zeggen dat je van Hamlet houdt en heb
je woorden tot je beschikking en de bij-
behorende emoties.'

*Dat hebben jullie ook. Alleen zeg je
niet: 'Hamlet ik hou van je,' maar
'Hoe was het om gek te zijn in Nevers?'*
Nederlof: 'Het verschil is dat wij al-
leen onze verbeelding tot onze beschik-
king hebben. Als Maureen die zin uit-
spreekt, zou ik kunnen denken dat ik
een relatie met haar heb. Daarna ver-
tel ik dat verhaal over de zelfmoord
van mijn geliefde. Die twee dingen zou-
den iets met elkaar te maken kunnen
hebben, maar dat weet ik niet zeker.
We laten een soort relatie zien, maar
niet op het niveau van de inleving.
Meer als onderdeel van de sfeer die we
willen scheppen. Onze verbeelding
moet altijd opnieuw aan het werk zijn,
anders wordt het te klein.'

*Lukt het je om te blijven twijfelen of
weet je soms alles al van tevoren?*

'Natuurlijk, dat is afschuwend. Zoals
die middag dat Jan kwam kijken en
X ons weer heel onzeker maakte. Dan
durf je je verbeelding niet meer te lan-
ten gaan. Daarom kan een voorstelling
ook wel eens niets zijn.
Op aandringen van de drie meisjes zijn
de twee jongens van *Mug met de Gou-*

den Tand er bij de volgende ontmoeting ook bij. Evert van der Meulen en Marcel Musters deden mee aan het eerste programma, *Wilhelm Meisters leerjaren*. Tijdens het vorige seizoen, toen de meisjes twee producties met z'n drieën maakten, trad er tijdelijk een verwijdering op tussen meisjes aan de ene en jongens aan de andere kant. Drie van de vijf mannelijke groepsleden hielden het verder voor gezien. De vijf acteurs en actrices die nu met elkaar verder gaan hebben de afgelopen maanden urenlange gesprekken gevoerd over het soort theater dat ze willen brengen.

'Dat onderscheid tussen de jongens en de meisjes, daar willen we vanaf nu helemaal van af,' opent Mouna Goeman Borgesius het gesprek. 'Onze ideeën blijken aardig overeen te komen en we moeten nu maar snel gaan proberen of daar in de praktijk wat goeds uitkomt.' De titel van de laatste voorstelling, *Tegen de tachtig*, is een verwijzing naar de tijd waarin we leven, legt Mouna Goeman Borgesius uit. De muziek die steeds doorgaat, slaat op de huidige maatschappij, waarin je grote kans loopt je willoos te laten meevoeren en ten onder te gaan. 'Wij proberen dus boven de stroom uit te springen. In het stuk door die gezamenlijke woede-uitbarsting aan het eind en in het algemeen door dit soort stukken te brengen. We willen niet alleen maar moole repertoirestukken maken, we willen tegen de stroom in.' Ook het cynische en pretentieleze toneel, waarbij de spelers alleen nog maar opkomen om de toeschouwers mee te delen dat ze niets meer hebben mee te delen, is niets voor hen, verklaart Maureen Teeuwen: 'Dat wordt toneel over toneel voor toneelmakers, dat implodeert.' 'Zeg dat eens in het Nederlands,' onderbreekt Goeman Borgesius. 'Dat slaat naar binnen.'

Het probleem van de jongste lichter theatermakers, merkt Joan Nederlof op, is dat zij popelen van verlangen om zich met al hun energie in het toneelspele te storten, maar niet meer weten waartegen of waarvoor. 'Toen het Werktheater begon, kon het zich ergens tegen afzetten en vernieuwend zijn. Nu is het zo moeilijk om iets duidelijk te zeggen. Je kunt niets meer omvertrappen, want alles is al ontkend en onderuit gehaald.' Die discrepantie tussen verlangens en werkelijkheid zal ook in de toekomst een van de uitgangspunten zijn van het theater van Mug met de Gouden Tand, maar eerder op een positieve dan op een negatieve manier. Teeuwen: 'Als je toegeeft wat je snuikt kun je het overwinnen en misschien zelfs een opzet maken naar een nieuwe hoop of een nieuw ideaal.' De twee jongens barsten in lachen uit. 'Wat de drie speelsters van *Tegen de tachtig* nog niet wisten is dat in België over hun voorstelling een affiche is gemaakt, met als lokkende aanprijzing: Neerlands Nieuwe Hoop.'

Belofte ingelost

Nu Jan Ritsema's dienstverband, zoals hij het zelf noemt, bij *Mug met de Gouden Tand* is afgelopen, wil hij wel wat over de groep vertellen. Een jaar geleden, tijdens de voorbereidingen voor *Tegen de tachtig*, welgerde hij dat pertinent, 'want wat in de krant staat, dat schept maar verwachtingen, die we misschien helemaal niet kunnen waarmaken. Maar al meteen de eerste voorstelling wekte de verwachting dat de groep een eigenwijze en originele koers zou gaan varen en de regisseur aanzelt niet om te beamen dat de belofte is ingelost. Dat is niet zo moeilijk. O nee, dat mag je niet quoten.' Hij kijkt ironisch door zijn ziekenfondsbrilletje. 'Ik wil nooit eigenwijs lijken. Wij doen helemaal

niet ons best om origineel te zijn. Ik ga ervan uit, dat je in de kunst, in die discipline die voortdurend de natuur proberen nu te bootsen, niet te veel merkwaardige pomen moet aannemen. Als wij vernieuwend zijn, hangt dat een beetje samen met het feit dat ik *self-made* ben. Ik ken de wetten en de regels niet van de theaterbranche. Ik heb geen boodschap aan wat op het toneel wel of niet hoort, want er hoort alleen wat ik mooi vind. Echt, het belangrijkste voor iedereen is dat je, hoe ouder je wordt, hoe langer hoe meer aan je laars lapt en gewoon doet wat je kunt. Dit is natuurlijk niet de ideale methode die geschikt is voor alle acteurs. Ik zeg met nadruk: dit is de methode van Jan Ritsema, die niet anders kan.'

Ritsema's sterkste punt is volgens de spelers van Mug met de Gouden Tand zijn openheid, zijn vermogen om eindelijk te kijken en te luisteren en uit al het aangeboden materiaal datgene op te pikken wat belangrijk is. Hij weet, zeggen de acteurs, een beschermde sfeer te creëren, waarin je alles durft te laten zien.

Het gaat de regisseur vooral om de instelling van de acteurs, vertelt hij zelf, om hun gezamenlijke concentratie. Het publiek merkt er misschien niets van als een acteur, om een voorbeeld uit *Wilhelm Meisters Leerjaren* te noemen, zich ledere keer dat hij een zin uitspreekt, inbeeldt dat hij navertelt hoe de betreffende figuur uit het boek die zou zeggen.

Ritsema: 'Maar daardoor wordt een voorstelling af en toe mooi. Ik ben op zoek naar vorm, maar die mag niet te duidelijk zichtbaar zijn. Als je tegen een acteur zegt: 'Zeg het eens wat bewuster,' dan gaat de levendigheid eraf. Om dat te voorkomen verzijn ik trucjes, zoals dat navertellen van een romanfiguur.'

Ik hou van hele subtiele dingen en zit dus eigenlijk op een verkeerde plek, want theater is een vreselijk grof medium. Dat moet het toch hebben van dik aangezette effecten, terwijl ik wil dat de toeschouwers ook de kleine nuanceringen zien. Ik doe vaak iets waarvan ik bijna zeker weet dat niemand het kan zien, maar waarvan ik toch graag wil dat het gebeurt. Dat vind ik mooi.' *Voor welke acteurs is de methode Ritsema geschikt?*

'Voor acteurs die heel ver durven te gaan in wat ze van zichzelf durven laten zien. Ze moeten kwetsbaar durven zijn. Uiteindelijk gaat het natuurlijk niet om die kwetsbaarheid, maar om het vormgeven daarvan. Maar je kunt het pas vormgeven als het een keer is getoond. De meeste acteurs werken niet met overdreven inzet en risico's en dat moet wel weer terugkomen. Bij de acteurs met wie ik werk wil ik in ieder geval voelen dat ze een stap maken om boven zichzelf uit te stijgen.'

Voor een regisseur geldt overigens hetzelfde, in Ritsema's optiek. Hij doet niet alleen op het voorspelen en meel improviseren, maar vooral op het toegeven dat hij soms geen idee meer heeft hoe het verder moet.

'Het klinkt banaal, maar ver gaan is vaak heel banaal. Je kunt je als regisseur makkelijk verschuilen in je rol van blaffende, enthousiasmerende man-met-de-duizend-ideeën. Dan heb je altijd wijsneuzige opmerkingen bij de hand, waarbij je zo goed mogelijk probeert te verbloemen dat ze allemaal op hetzelfde neerkomen of *escapes* zijn. Vroeger deed ik dat ook, maar ik zou het nu niet meer kunnen.

Met de meisjes uit de groep kon Ritsema veel beter werken dan met de jongens, bleek toen de eerst genoemden met z'n drieën aan *Om Eleanor* gingen werken. Aanvankelijk zou Ritsema ook de jongens bij een eigen productie gaan begeleiden, maar de regisseur

Hechte groep

Opvolgers voor Ritsema heeft Mug met de Gouden Tand inmiddels gevonden in Matthias de Koning, Miriam Koen en Guy Joosten. De eerste is *akomelig van Maatschappij Discordia*, Miriam Koen werkte bij het *Onafhankelijk Toneel* en regisseerde onder andere *Jane*, over *Jane Bowles* en *Affaire B.*, gebaseerd op het werk van Anna Blaman. Guy Joosten is een drieëntwintigjarige Belgische regisseur, die afgelopen maand in ons land succes oogste met zijn versie van *Othello*. Drie mensen waarvan de groep weet of kan vermoeden dat zij zullen doorgaan op de weg die zij met Ritsema is ingeslagen.

De productie met Matthias de Koning is vooral bedoeld om van Mug met de Gouden Tand weer een hechte groep te maken. Ze sluiten niet uit dat het tot een voorstelling komt, die in dat geval zou worden uitgebracht in mei van dit jaar, maar het hoeft niet per se. Het belangrijkste is om te kijken of alle moole ideeën waarover ze het tijdens de vergaderingen zo roerend eens konden worden, in de praktijk ook wat opleveren.

Daarnaast moet ook blijken of ze weer prettig met elkaar kunnen werken, want hoe vol vrouwen alle vijf nu ook praten over de toekomst, de schelding heeft er indertijd diep ingehakt. Zeker omdat *Mug met de Gouden Tand* twee jaar geleden begon als een collectief, waarbij De Groep veel meer betekende dan de som der leden. Alle voorwaarden waren aanwezig: energieke spelers met overeenkomstige ambities en een gedreven regisseur die bovendien hard op weg was beroemd te worden. Ze vatten het plan op om zich als een soort toneelcommune in Antwerpen te vestigen. Jeroend wist daar een leegstaand theater, waarin ze zouden gaan wonen en werken en zelfs een restaurant zouden openen, zodat ze zichzelf financieel zouden kunnen bedruppen. Achteraf moeten ze er allemaal enigszins spottend om lachen. Het is geen wonder dat het allemaal niet door is gegaan, zeggen ze nu. Mouna Goeman Borgesius: 'We waren nog helemaal niet zo hecht als we dachten. De eerste klap kwam al, toen we Jan Ritsema vroegen of hij dan ook tussen ons in een slaapzak op de zolder zou gaan liggen. Nou nee, daar begon hij niet aan, hij ging dan wel op een hotelkamer.'

De illusies zijn weg, beamen ze, doordat de groep al na de eerste gezamenlijke productie in ieder geval tijdelijk uit elkaar viel. Niet dat ze daar nog rouwig over zijn, overigens. Joan Nederlof: 'De banden met Marcel en Evert zijn nog steeds heel sterk, zelfs al hebben we een jaar niet met elkaar gewerkt. Het is nu alleen reëler, het is wat het is en niet wat het zou moeten zijn.'

'Tegen de tachtig' is nog te zien in diverse plaatsen in Nederland tot en met 4 april. Ook in het kader van Mug met de Gouden Tand brengt Evert van der Meulen eind maart in het Shaffy Theater in Amsterdam 'Petsyjoneg' van Anton Tsjechov.